

„Smjertne jastwo rozlamane“

Hdyž so zachodne wobleče
njezachodnosť
a smjertne so wobleče
njesmjertnosť,
potom so słowo dopjelni,
kotrež je napisane:
Smjerc je póžřeta wot dobyća.
Bohu pak budź džak,
kiž nam dobyće dawa
přez našeho Knjeza Jezusa Chrysta.

1 Kor 15,54+57

Łazowski farar Handrij Zejler je za oratorij „Nalěčo“ basnił krasnu linku „Smjertne jastwo rozlamane“. W tutych słowach ležeše za njeho zmysł jutrow: Smjerc je přewinjena – smjerc Jezusa Chrysta, ale tež naša čłowjeska zachodnosť. Stwórba wotući k nowemu žiwjenju. Smjertne jastwo je rozlamane – tehodla swjećimy jutry.

Twjerdy zakoń wšeho žiwjenja na zemi wšak rěka, zo so jónu wšitko skónči. Ničo njeje wěčne, přjedy abo pozdžišo so wšitko minje. Za zwěrnu a rostliny je to přirodny proces, trochu hinak pak je to pola nas čłowjekow. Wěmy wo swojej zachodności a zo je smjerc njedobra wěc. Chcemy žiwi być, ale tola budžemy jónu woteńć dyrbjec. Njenaprosnje bliži so poslednja hodžina. Wšitke naše skutki, cyłe naše bohatstwo a wšě lékařstwa nam potom njepomhaja. Někotři spytaja, sej znajmjeńša zawěšćić někajku sławu, zo bychy měli začuće: Na mnje so njezabudže. Wšelake njesmjertne wukony su snadź nastali ze stracha před smjercu.

Swjećimy jutry, a to rěka: Smjerc nima poslednje słowo. Wona je swoju móc zhubila, dokelž je Bóh Jezusa Chrystusa zbudžił z mrtwych a jemu dał njezachodne, wěčne žiwjenje. To zda so mnohim ludžom bajkojta powěsć, dokelž njemóža sej předstajić, kak je tajke něšto móžno. Njech nam při tym tole pomha: Swjate pismo widzi zbudženje z mrtwych jako Boži skutk. Bóh stwori nowe čěta a nowe duše. Při tym

Slepjanske kantorki – na wobrazu na lońšej jutrowničce rano – wozjewja při jutrownym spěwanju, zo je smjertne jastwo rozlamane a Chrystus z rowa stanył. Foto: J. Rehle

njewužiwa so zemska materija, ale njebjeska. „Čěto a krej njemóžetej Bože kralestwo namrěć“, pisa Pawoł. Z tym je prajene, zo njeńdže wo wožiwjenje mrtwego čěta, ale wo přechod do njebjeskeje dimensije.

Jezus Chrystus bě přeni, na kotrymž je so stał džiw zrowastanjenja. Boža móc, kotraž zamóže přewinyc zachodnosť, hrěch a smjerc, je skutkowała w jutrownej nocy a wona ma w swojim času tež pola nas skutkować. Tež za nas je smjertne jastwo rozlamane, naše wumrěće budže přechod k Jezusej do wěčneho žiwjenja. Wostanjemy jako wosoby či samsni, kiž smy byli, wobchowamy swoje mjeno a swoje byće, ale njewostanjemy po swojim čěle tajcy, kaž smy byli. To zachodne njemóže namrěć njezachodnosť. Bóh, kiž stwori nowe njebjesa a nowu zemju, dari tež nam po smjerci nowe čěto a wobnowjenu dušu. To je rozlamanje našeho smjertneho jastwa, přewinjenje zemskeje zachodności a pře-

chod do swěta bjez hrěcha, bjez bolosćow a sylzow.

Njeńdže to awtomatisce, zo wuńdžemy z jastwa smjerće a přeńdžemy do Božeho kralestwa. Bóh nikoho njenuzuje, zo by so woblekał njezachodnosť. Trěbna je dowěra do Jezusa Chrysta, kotryž zamóže tež nas wuswobodzić ze smjertnosće do njesmjertnosće.

Smjertne jastwo je rozlamane, Boža móc dobudže nad smjercu a zachodnosť stwórby. Takle bě to pola Jezusa Chrysta, takle budže to w swojim času tež pola nas. Samo stwórba nam w nalětnim času signale sćeje, zo je za nju zymske smjertne jastwo rozlamane. Kwětki a kerki kćěja, trawa a štomy so hladajcy zelenja, ptački zaspěwaja nalětni spěw. Stwórba wotući po zymskim sparje k nowemu žiwjenju. Nalětnja pycha njech je nam přirunanje za jutrowne dobyće Jezusa Chrystusa a za naše doskónčne dobyće nad smjercu. Smjertne jastwo je rozlamane. **Jan Malink**

Jutrowne swětło

Tu na wobrazu widziš jutrownu swěčku. Podobna zawěsće tež pola was w cyrkwi na wołtarju steji. K jutram zaswěći farar tajku nowu, rjenje wupyšenu jutrownu swěčku. Snano sy hižo raz jutrownu nóc sobu dožiwił/a. Swětło jeničkeje swěčki naraz čmu rozswětli, dalše swěčki kemšerjow so na njej zaswěćuja a bywa přeco swětlišo, doniž njeje wšo rozswětlene. Tak je ze zrowastanjenjom Jezusa Bože swětło, to dobre a sprawne, přećiwo čmowym a złym dobyto.

Što na jutrownej swěčce widziš? Haj, prawje: Jezusowy kříž. Číchi pjatk su Jezusa křížowali a wón je wumrět. Ale to bohudzak njeje kónc stawizny. Pruhi swětla wokolo kříža nam praja, zo njeje Jezus w smjerći wostał, ale zo je wón z rowa stanyl. Wón je žiwy!

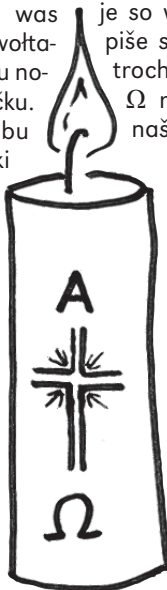
Potom namakamy na swěčce hišće pismikaj A a Ω. Te A wězo znaješ. To je přeni pismik alfabetu. Ale što z tym Ω? Te

tola ani w serbskim ani w němskim alfabeće nimamy ... Stej to pismikaj z grjekskeho alfabetu. To A rěka tu „alfa“ a wurjekuje so w słowje kaž naše a. Wulke „alfa“ piše so kaž naše wulke A. (Mały pismik trochu hinak wupada, mjenujcy: α.) Ω rěka „omega“ a wurjekuje so kaž naše o.

Što pak matej wobaj z jutrami činić? Deleka widziš wše wulke pismiki grjekskeho alfabetu. Namakaš A a Ω? Prawje: A je přeni, Ω je posledni pismik! W Zjewjenju swjateho Jana 22,13 praji Jezus: „Ja sym Alfa a Omega, spočatk a kónc, přeni a posledni.“ Nowy zakon je spisany w grjeksčinje. Bychu-li jón tehdy serbsce napisali, by sada rěkała: „Ja sym A a Zet ...“

To samsne čitamy w Starym zakonu wo Bohu, na příklad pola profeta Jezaje 44,6: „Ja sym přeni a ja sym posledni.“ Nihdže njesmy bjez Boha. A k jutram je so pokazalo, zo ani smjerć njeje hranica Božeho kralestwa, dokelž je Jezus žiwy!

Tekst a rys.: **Beata Richterowa**

Grjekski alfabet

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

Někotre pismiki zdadza so nam znate a wupadaja kaž w našim alfabeće. Ale wurjekuja so tola hinak. Znaješ někoho, kiž by čí móht pismiki z jich prawym pomjenowanjom přečítać?

Budyšinske wobrazy maja slawnu předłohu

W zašłych lětach na łubinych wobloženjach Budyšinskeje cyrkwy wotkryte a restawrowane wobrazy su molowane po slawnej předloze. Tole njejsu wuměšcy historikarjo zwěsćili, kiž su so wospjet z nimi zaběrali, ale na to je Budyšinski wosadny Jens Schreiner připadnje storčil. Widžo w nabožnym časopisu mólbu wot Matthäusa Meriana Staršeho (1593–1650), nadpadny jemu podobnosť z wobrazom we wosadnej cyrkwi. Dalše přirunanja

hromadže z wosadnym fararjom Andreasom Sureckom wobkručichu, zo su Budyšinske wobrazy po příkladže koporowych rytwow Meriana molowane. Tute wobrazy bě Matthäus Merian stworil za wudawk biblije, kotraž je w léce 1630 wušła. Farar Sureck z toho wuchadza, zo je wotkryće zajimawe nic jenož za Budyšinsku wosadu, ale tež za wumělcow a wuměškich stawiznarjow, kiž so z Merianom a jeho časom zaběraja. **T.M.**

Wobraz z łubineho wobložjenja w Budyšinskej cyrkwi, molowany – kaž so nětko zwěsćil – po koporowej rytwe Matthäusa Meriana Staršeho (1593–1650)

Foto: A. Sureck

Horjestaće, wožiwjenje jutrownička přěduje, wěra čerpa posylnjenje, hdyž na stwórbu pohladnje; tón, kiž stwórbu ponowi, naš row něhdy wotewri.

Handrij Zejler

**Žohnowane jutry
přeje wšitkim čitarjam
redaktorka Pomhaj Bóh**

Studije k rěči Michała Frencla w LND wušli

Budestečanski farar Michał Frencl (1628–1706) hraješe při wutworjenju spisowneje hornjoserbsčiny wusahowacu rólu. W swojej nětko předležacej disertaciji „Studije k rěči Michała Frencla“ analyzuje Fabian Kaulfürst rěč Frenclowych spisow, při čimž džiwa na wuzwolene (orto)grafiske, fonetiske a morfologiske aspekty. Na jednej stronje znazornja wón interne wuwice w jednotliwych spisach Frencla wot 1670 do 1706, na druhej stronje zarjaduje jeho rěč do šěrokeho konteksta staršeje hornjoserbsčiny. Při tym pokazuje awtor tež na mócne wliwy z druhich zapadosłowjanskich rěčow a skedźbnja na inowacije Frencla, kotraž wowliwowachu wuwice spisowneje hornjoserbsčiny.

Fabian Kaulfürst, *Studije k rěči Michała Frencla, Spisy Serbskeho instituta 55, 383 s., brošura, ISBN 978-3-7420-2215-8, 24,90 € LND*

Serbski bus 2012

Lětuši wulět ze Serbskim busom budže hižo sobotu, 28. julija. Wotjědzemy rano we 8.00 hodź. w Budyšinje na znatym městnje pola Flackec awtowego domu.

Chcemy lětsa zapadny džěl noweje eforije Budyšin-Kamjenc bliže zeznać. Serbske kemše swjećimy w Protecach pola Halštrowa. Wottam pojedźemy dale do Seeligstadta, hdžež wobhladamy sej wobnowjenu starožitnu cyrkej. Po wobjedže w hosćencu „Paradiz“ w Großharthauwje zeznajemy so z cyrkwu w sakskej fachowej chorowni w Arnsdorfje a zhonimy něšto wo tamnišim dušepastyrstwe. Přez rjanu krajinu podamy so dale do Oberlichtenauwa a damy so tam přez biblisku zahrodu wjesć, w kotrejž su znate twarjenja z bibliskeho časa nowe natarjene. Tam změjemy tež swoju popołdnišu bjesadu při tykancu a kofeju. Kónčnu nutrnosť swjećimy w zajimawej cyrkwi w Großnaundorfje. Wokolo 18 hodź. wróćimy so zaso do Budyšina.

Přeprašujemy Was wutrobnje na naš wulět. Jězba plaći za dorosćeneho 35 eurow a za dźěčo 15 eurow. Přizjewće so prošu pola Měrcina Wirtha w Budyšinje (tel.: 0 35 91 / 60 53 71) abo na lětušim cyrkwiniskim dnju kónc junija w Husce. **Handrij Wirth**

Jutrowne spěwanje w Bukečanskej wosadze

Starodawny naložk ma so lětsa we Wuježku pod Čornobohom wožiwić

Naložk jutrowneho spěwanja znajemy dosć derje ze srjedźneje a Delnjeje Łužicy. Ale tež w serbskich wosadach Budyskeho kraja su křesćenjo něhdy horjestawanje našeho Knjeza Jezusa Chrystusa ze zanošowanjom kěrlušow swjećili.

Z Bukečanskeje wosady wěmy ze staršeho časa wo jutrownym spěwanju w Mješicach. Wo tym Serbske Nowiny dnja 8. meje 1858 rozprawjachu: „Přetož jow zhromadźuja so najbóle lući gospodarjo jutrowničku rano bórze po dwanaćich a du z latarnjami w ruce spěwajo po wsy wokoło, štož jara rjany napohlad dawa a hłuboke začuće při tajkim dopomnjenju na dobyće našeho knjeza Jezom Chrysta založi. Duž tež žadyn džiw njeje, zo skoro kóždy a wosebje džěci so na ‚haleluja‘ hižom wječor prjedy wjesela a z radosću k woknam skakaja, hladaja a posłuchaja.“

Na jutrowne spěwanje w Žornosykach wědžeše so Hanka Pawlowa 1991 w rozmołwje z redaktorom serbskeho rozhłosa dopomnić. Wona praji, zo chodžachu tam

hač do 1930tych lět jutrowničku rano w štyrjoch serbske kěrlušy spěwajo po wsy. Po tym zastarachu doma skót a džěchu do Bukec kemši. Na spěwanju móžeše so kóždy wobdźělć, wone njebě jenož na nježenjenych wobmjězowane.

W Čornjowje je so někak hač do lěta 1935 při wjesnym haće 10 do 15 jutrownych spěwarkow a spěwarjow zhromadźilo a serbske kěrlušy zanošowało. Tež tu su džěci mócnje sobu spěwali. Po smjerći bura Jana Kerka je tradicija potom wobjelknyła.

Jenož připódla prajene: Jako je Arnošt Černik w léce 1956 serbsce rěčacych ludźi we Łužicy ličil, je wón runje w tutych třoch naspomnjenych wsach najwjace Serbow Bukečanskeje wosady zwěsćil, mjenujcy w Mješicach 56 %, w Žornosykach 81 % a w Čornjowje 62 %.

W Bukecach je so naložk jutrowneho spěwanja po Druhej swětowej wójnje na něšto lět wozrodził. Starali su so wo to serbscy prócowarjo, kaž Pawoł Grojlich,

Pawoł Lubjenski a kantor Arnošt Lodni. Spušćomny zakład za to je była sylna Serbska Młodžina w Bukecach, kotraž měješe někak 40 čłonow. Jutrowničku rano w pječich so spěwarjo před cyrkwu na kěrchowje zeńdžechu a šěsć do džesać jutrownych kěrlušow spěwachu. Zakónčiło je so přeco ze zratym Zejlerjowym spěwom „Hdže su mi banty čerwjene“. Džesać lět je so tradicija džeržala. Pobrachowaceho dorosta a přiběraceho politiskeho čišća dla jutrowne spěwanje w Bukecach zaso wusny. Spěwarki a spěwarjo zesylnichu cyrkwinski chór a z tym tež serbske kemše.

Lětsa chcemy naložk jutrowneho spěwanja w našej wosadze zaso wožiwić. Přeprošujemy na serbsko-němsku jutrowne spěwanje do Wuježka pod Čornobohom jutrowničku rano napoť šesćich na Dejkec/Pawlikec dwór. Wjeselimo so, zo swjěci farar Haenchen-Bukečanski při tym z nami serbsko-němsku nutrnosť. Bohu k česći, Serbam k wužitku!

Mato Krygář

Budu so serbsce modlić

Potomnicy serbskich wupućowarjow w Awstralskej napodobnja trek swojich prjedownikow

Potomnicy serbskich wupućowarjow w Awstralskej, kiž su we wokolinje města Hamiltona w staće Victoria žiwi, chcedža lětsa spočatk meje napodobnić wulke přechaowanje swojich prjedownikow, kotraž wotmě so před 160 lětami z Rosenthala w Južnej Awstralskej do kónčin wokoło Hamiltona we Victoriji. Tehdyši trek nawjedowaloj staj Serb Michał Deutscher,

kotryž bě do swojeho wupućowanja do Awstralskeje był młynk w Čornjowje pola Bukec, a Němc Johann Huf. Žadyn džiw potajkim, zo su iniciatorjo lětušeho wopomnjenja na tutón historiski podawk w Bukecach pola Hamiltona bydlaćaj mandželskej Betty a Colin Huf. „Přechaowanje“ započnje so 3. meje w Rosenthalu pola Adelaide, njewotměje pak so kaž

Kryty wóz w Awstralskej. Z tajkimi wozami běchu serbscy wupućowarjo před 160 lětami cyły měsac na swojim treku z Južneje Awstralskeje do stata Victoria po puću.

Hufec mandželskaj hrajetaj w Awstralskej tež na serbskich dudach. Foće: priwatnej

w léce 1852 z wolacymi a konjacymi zapřahami, ale z awtami. Wobdźělnicy nochcedža tež štyri njedzele po puću być kaž jich prjedownicy, ale jenož štyri dny.

Jako běchmoj z mandželskej před lětami pola Hufec swójby na wopyće, wuspěwach na jich próstwu při blidže serbsku modlitwu „Pój, Knjez Jezus ...“. Tutu modlitwu chcetaj nětko Betty a Colin Hufec na jězbje spočatk meje zhromadnje ze wšitkimi wobdźělnikami w serbskej rěči wuspěwać. Chcedža z tym na to dopomnić, zo běchu wobdźělnicy wulkeho přechaowanja lěta 1852 zwjetša Serbja byli. Načasna komunikaciska technika je zmóžniła, zo maja za nazwućowanje modlitwy k pomocy serbsku zwukowu konserwu. **Arnd Zoba**

Wosomadwaceći lět w službje Łazowskeje wosady

Před 100 lětami so farar Alfred Körner narodził

Lěta kónc februara by farar Alfred Körner swoje 100. narodniny woswjećił. Wosomadwaceći lět, wot 1948 do 1976, bě wón farar we Łazu. Tehodla je Łazowska wosada na nastork jeho w Königshainje pola Zhorjelca žiweho syna Gottfrieda a cyrkwinskeho předstejičerstwa na kemšach 4. měrca na jeho spominała. Nimo epizodow z jeho žiwjenja so tež jeho žiwjenjeběh předčita.

*

Alfred Körner narodzi so 28. februara 1912 jako syn Heinricha Körnera a jeho mandželskeje Marje rodź. Grobic w Kulowje. Nan bě džětačer w škleńčerni. Hólc měješe pječ sotrow a bratrow, z kotrychž dwaj zahe zemřestaj. W Kulowje bu wukřičeny a konfirměrowany. Tu chodžeše wot 1918 do 1924 tež do ludoweje šule a po tym na gymnazij we Wojerecach, hdžež zložil 1933 maturu. Přizamkny so wot 1933 do 1937 studij teologije we Wróclawju. 1938 bu z wikarom w Silmenauwje w Šleskej a pozdžišo we Łazu, hdžež zezna swoju pozdžišu mandželsku, Łazowčanku Johannu Hanskec.

Kaž hižo do njeho wosadny farar Jurij Malink, tak bu bórže tež wikar Körner jako přiwisnik Wuznawarskeje cyrkwy z Łaza a z Lěhničanskeho knježerstwoweho wobwoda wupokazany. Wón poda so na předarski seminar do Wuppertala-Elberfelda a džětaše tež něšto njedžel jako „bratr w módrej fali“ w hladarni za zbrašenych w Bethelu. 1939 pokročowaše swój wikariat w Mahlenje a we Wüstegiersdorfje w Šleskej. Wottud dyrbyše do wojakow, hdžež služěše pola škričkowarjow na wuchodnej fronće w Pólskej, Litawскеj a hłuboko w Ruskej. 1944 přesadžichu jeho

na zapadnu frontu, hdžež přińdže potom tež do jatby. Jeho hesło za čas wójny bě: „Nochcu wumřěć, ale žiwy być a skutki Knjeza připowědać.“ Tute přeće so jemu spjelni a wón so strowy z wójny wróci.

Po wójnje skutkowaše najprjedy wot 1945 do 1948 jako farar w Bochumje-Hordelu. W tutym času měješe hižo młodu swójbu. 1943 bě so woženil, 1946 so džowka Johanna a 1950 syn Gottfried narodžištaj. 1. meje 1948 wróci so do domizny a sta so z fararjom we Łazu. Wšu swoju móc wěnowaše službje we wosadze. Podawaše wučbu, natwari wosadne kružki, da cyrkej wotnutřka wobnowić, knježe rownišćo přetwaric na čělownju a z pomocu zahradnika kěrchow porjeńšic. Lubowaše swoje farske džělo, předowaše rady a zasadžowaše so za ekumenu a wonkowne misionstwo.

Wěm so dopomnić, zo hač do drugeje połojcy polstatych lět jónu wob mėsac po němских kemšach tež serbske kemše z Božim wotkazanjom swjećeše. Do hladajcy woteběraceje črjódki serbskich kemšerjow słušachu Jan Haješ z Łaza a Maks Wroblik z mandželskej z Lipinow.

Jako duchowny steješe farar Körner pod dohladom socialistiskich mócnarjow. Tak chłostachu jeho 1955 za to, zo běchu jeho wowcy pječa rostliny při wopomnišću za padnjenych sowjetskich wojakow nahrymzali. Jako pokutu za to dyrbyše pak 50 hriwnow płacic pak na džesać dnjow do jastwa. 1958 policija kolektu žnjowodžakneho swjedženja jako „illegalnu zběrku“ sćaza. W nowinje Lausitzer Rundschau z 25. nowembra 1958 wo tym pod napismom „Herr Körner verstieß gegen das Sammlungsgesetz“ zjawnje rozpra-

Bywši Łazowski farar Alfred Körner (1912–1980)

wjachu. Jasnu poziciju měješe tež nastupajo młodžinsku swjećbu, štož jemu razne rozestajenja z Łazowskej šulu wunjese. Kaž hižo do wójny z brunymi mócnarjami, tak měješe tež w socializmje swoje čěže při připowědanju Božeho słowa.

Po tym zo bě poslednje službne lěta hižo na wutrobu a diabetes chorował, poda so 1976 na wuměnk. 1980 přińdže do hladarnje Martinshof pola Rózborka, hdžež po něšto njedželah dnja 22. awgusta 1980 zemřě. Pochowany bu na Łazowskim kěrchowje. Tu wotpočuje z mandželskej pódla swojeho bywšeho Delnjowujězdžanskeho zastojnskeho bratra, serbskeho fararja Richarda Šoły a jeho mandželskeje.

*

Po wopomnjenskej Božej službje běchu kemšerjo prošeni na bjesadu při kofeju a čaju w cyrkwi. Při tym dóńdže k zajimawym zetkanjam a rozmołwam syna fararja Körnera z přečelemi a znatymi z młodžinskich lět. Rady sej wón tež rjenje wobnowjenu wosadnu cyrkej wobhlada, kiž zbudži rjad dopomjenkow na předawše časy. Fararja Körnerowa džowka, kotraž bydli w Kanadze, na wopominanju nana bohužel njemóžeše pódla być.

Günter Wjenk

Konfirmacija we Łazu z fararjom Körnerom wokoło lěta 1960

Foće: prywatnej

Jónu žórto namakaš ...

Wo pochadže kěrluš „Jónu, jónu dyrbi to“

Po tym zo běch před někotrymi lětami započal serbsčinu wuknyć, prócowach so, serbske teksty w interneće namakać, zo bych nawuknjene znajomosće pohłubšił. Jedna z přerich serbskich internetnych stron, na kotruž storčich, bě domjaca strona Radworskeho chóra Meja. Z njeje zeznach šěsć serbskich spěwow a kěrlušow, kiž so mi jara lubjachu. Mjez nimi bě tež kěrluš „Jónu, jónu dyrbi to“, zhudźbnjeny wot Korle Awgusta Kocora. Jako awtor teksta je na Mejowej stronje mjenowany Jan Čěsla (1840–1915), pochadźacy z Nowych Boranec pola Radworja a wumrěty w samowuzwolenym wuhnanstweje w Čěskej. Na tutym podaću dwělować najprjedy přičiny njemějach. Tróšku pozdžišo kupich sej 2002 wuńdženu zběrku „Pod Bohatej wěžu“. W njej zetkach so znowa z Janom Čěslu, a to z jeho zrudnej a hórkej basnju „Nowy Baucen“ (str. 44). Z toho časa rosčechu we mni dwěle na jeho awtorstweje kěrluš „Jónu, jónu dyrbi to“, kiž zesylnjachu so po tym, zo běch dokładniše informacije wo Čěsli w Rudolfa Jenčowych Stawiznach serbskeho pismowstwa (zwjazk 1, 1954, str. 433–439) dóstał.

Lěta 2010 wuńdžechu nowe Spěwarske. Ja sej je hnydom kupich – a namakach w nich tež tamny kěrluš zaso (čísle 347 a 348). Moje dwěle buchu wopodstatnjene: Awtor kěrluš njeje Jan Čěsla, ale němski barokowy kěrlušer Benjamin Schmolck (1672–1737), diakon w šleskej Swidnicy, kotryž je wjace hač 1 200 kěrlušow zbasnił, z kotrychž so někotre tež w nowych Spěwarskich namakaja. Jako přeložerja kěrluš, kiž je hižo do serbskich spěwarskich z lěta 1740 zapřijaty, mjenuja Spěwarske z lěta 2010 Malešana Marčina

Dalši přeložk Marčina Friedricha Zimmermanna

Znate němske hrónčko

Gottes Wort und Luthers Lehr
vergehet nun und nimmermehr
je M. F. Zimmermann zeserbščił
do štyrilinkowskeje štučki:

Štož Bože swjate słowo je
A Doktor Luther wučese,
To njebudže so nihdy zhubić
A žadyn njeprěčel nam rubić.
M. F. Z.

Štučka je wozjewjena jako moto w Lutherowej „Domjacej postili“, wudatej 1751 wot Hadama Bohuchwała Šeracha a 1844 znowa wot Jana Kiliana. **PB**

Friedricha Zimmermanna (1708–1759). Jeho mjeno (Zimmermann = Čěsla) by z přičinu zmylka na Mejowej internetnej stronje być móhlo.

Nětko potajkim znajach kěrlušerja a wědźach, zo je serbski tekst přeložk němskeho originala. Original pak w němskim „Evangelisches Gesangbuch“ hižo zapřijaty njeje, tež nic w jeho předchadniku „Evangelisches Kirchengesangbuch“. Kak potajkim tekst originala namakać? Starše němske spěwarske, kiž bychy hódančko chětre rozrisać móhli, mi bjeze wšeho přistupne njeběchu. Tuž zas a zaso w interneće za móžnymi słownymi kombinacijemi slědźach – a nadobo mějach wuspěch: Namakach tekst w digitalizaciji Bayerškeje statneje biblioteki Swinibrodskich spěwarskich „Seelen-erquickendes Harpffen-Spiel“, wuńdženych lěta 1717 – potajkim hižo 20 lět do smjerće Benjamina Schmolcka – na stronomaj 680/681. Te wězo přerjotne žórto njejsu, ale su originalnej časowje jara blisko. Tule je němski tekst (w zmodernizowanym prawopisu):

Endlich, endlich muss es doch
mit der Not ein Ende nehmen.
Endlich bricht das harte Joch,
endlich schwindet Angst und Grämen.
Endlich muss der Kummerstein
auch in Gold verwandelt sein.

Endlich bricht man Rosen ab,
endlich kommt man durch die Wüsten.
Endlich muss der Wanderstab
sich zum Vaterlande rüsten.
Endlich bringt die Tränensaat,
was die Freudenernte hat.

Endlich sieht man Kanaan
nach Ägyptens Diensthäuser liegen.
Endlich trifft man Tabor an,
wenn der Ölberg überstiegen.
Endlich geht ein Jakob ein,
wo kein Esau mehr wird sein.

Endlich! O du schönes Wort!
Du kannst alles Kreuz versüßen.
Wenn der Felsen ist durchbohrt,
lässt er endlich Balsam fließen.
Ei, mein Herz, drum merke dies:
Endlich! Endlich kommt gewiss.

(Žórto: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10592299_00742.html)

Přečitawši originalny tekst, běch tróšku zrudany. Jeho metaforika zda so mi być chětro přepjata. Přewulke je nahromadźenje najmjeńša džensnišemu čitarjej njezrozumliwych bibliskich metafrow, z kotrychž kóžda poradźena njeje. Wo kelko

Wozjewjenje kěrluš Benjamina Schmolcka „Endlich, endlich muss es doch“ z lěta 1717

Repro: internet

rjeńši a křesćanskej nadźiji bóle přiměrjene je tola wobraz zhromadnje njebeskeje jědze wěrjaceho z Jakobom w serbskim přeložku – abo lěpje: přebasnjenju – dyžli wumjezowaca metafra „Endlich geht ein Jakob ein, wo kein Esau mehr wird sein“ němskeho originala! Najskerje su tež wudawačeljo nowšich wudačow němskich ewangelskich spěwarskich takle začuwal. To by z přičinu być móhlo, zo su so toho vzdali, kěrluš dale do nich zapřijeć. Tutón posudk pak po mojim zdaću na žane wašnje njeptači za serbske přebasnjenje, w kotrymž widžu swědstwo wěsteje a tuž stróžbeje nadźije a dowěry.

Připódla prajene: Serbska wersija kěrluš je drje něšto wliwa w Serbach wukonjała. Nic jenož, zo je K. A. Kocor ju znowa zhudźbnił. Tež Pětr Mlónk je ju wočiwidnje jako předlohu swojeje basnje „Nětk wjeselće so, Serbjo“ z lěta 1848, citowaneje wot Rudolfa Jenča (Stawizny serbskeho pismowstwa, zwjazk 1, 1954, str. 394), wužił:

Serbjo, jónu budže to,
štož nas čišći, swój kónc dóstać,
jónu budže Serbowstwo
swoje prawo zaso dóstać.
Serbstwo nihdy njezańdže,
Serbstwo Serbstwo wostanje.

Hilger Weisweiler, Tübingen

Jutrowne wašnja we Wojerowskich wsach

Ćichi čas

Po wjesolych póstniskich dnjach, na kotrychž so pola nas we wsach wokoło Wojerec campruje, započa so póstny čas. „Ćichi čas“ wón w našich kónčinach rěkaše. Rejow w tutych tydzenjach wot popjelne srjedy hač do jutrow žanych njebě. Holcy a žony njenošachu žanu čerwjenu drastu. Kemši chodže so w čornej, hewak w zelenej drasće.

Džěło na polach hišće njechwataše. Tohodla so w póstnym času wažne gmejnske naležnosće na wjesnych zhromadźiznach rozpowědachu a rjadowachu. Džensa hišće znate póstne piwopíce je tajke zeńdženje. Na tychle zhromadźiznach přiwzachu so młodzi mužojo, kiž běchu so minjene léto woženili, do wjesneje zhromadnosće. Při tym slubichu dodžeržec sčehowace zasady:

❖ Wobdžěl so na wuhotowanju wsy a towaršliwym wjesnym žiwjenju, zo by so tež w pozdžišich lětach z česćownosću wo tebi rěčalo.

❖ Staraj so wo zhromadne winowatosće, wo porjadk we wsy, wo škit před wohenjom a wulkej wodu.

❖ Hdyž je něchtó přišoł do materielneje abo dušineje nuzy, pomhaj jemu tak derje, kaž móžeš.

❖ Haj dobre susodstwo w dobrych a złych časach, česćuj sej susoda kaž swójeho přiwuzneho.

❖ Prócuju so, swoju wjes jako swoju domiznu lubować a česćić, předewšěm pomhaj tež džěcom při tym.

Žony zeńdžechu so w póstnym času při pjerjodreću. Tam sej wjesne nowostki rozpowědachu a hódnočachu. Hewak bě póst čas rozpominanja. Susodža so wopytowachu a bjesadowachu. Reje a podobne zawjeselenja so njewotměwachu.

Wjeršk póstneho časa bě martrowny tydzeń. Za njón plačachu wosebite prawidła. Hnój njesmědžeše so na pola wozyc a wulke płokanje njesmědžeše byc. W tychle dnjach kaž tež přeni džeń jutrow njesydaše žane mjaso k jědźi. Dny martrowneho tydženja mějachu pola nas wosebite mjena: módra pónđzela, pisana wutora, sazowa srjeda, zeleny štwórtk, ćichi pjatk, tykancowa sobota a jejkowa njedžela. Ćichi pjatk džěchu stari a młodzi kemši. Žony běchu na tutym dnu w čornych žarowskich drastach, holcy nošachu běte načołko a čorne banty při hawbje.

Jutrowna nóc

Wjeršk jutrownych nałožkow bě chodženje po jutrownu wodu. Holcy a tež wudate žony njeskomdžichu, sej w jutrownej nocy dońc po wodu, kotraž pječa strowoće tyješe a rjanosć přisporješe. We wjele kónčinach Němskeje činješe so to při schadženju slónca, pola nas we Łužicy wokoło połnocy. Jutrowna woda dyrbyeše so z běžaceje rěčki čerać. Jeli měješe swój zaměr spjelnić, njesmědžeše so při tym ani rěčec ani smjeć.

Hdyž bě jutrownu sobotu jědnatu hodzinu wotbiło, počachu so džiwne zynki do nócneje ćišiny měšeć: šcerčenje dworowych wrótkow, łahodne stupy, čeranje wody a hdys a hdys tež wustróžane křiki, kotrež potom hustodosć do šeptanja a chichotanja přeńdžechu. Po wsy knježeše nadobo žiwjenje. Za kerkami łakachu hólcy a spytachu z tryskami a wodu-pryskanjom docpěć, zo so jutrowna woda w holčich karanach přeměni na „plapotawu wodu“. Do někotrehožkuli dwora, z kotrehož bě prjedy jenož holičo wušło, suny so nětko skradžu tež młody kadla. Potom knježeše zaso ćišina we wsy.

Nawodnica Čornochołmčanskich jutrownych spěwarkow Silwija Stephanowa nošeše jako kantorka běte načołko. Foće: M. Kašpor

Jutrowne ranje

We Wojerowskich wsach njebě jutrow bjez jutrowneho spěwanja. Hižo štyri tydzenje do jutrow chodžachu holcy sobotu wječor a njedzelu popołdnu póstne kěrlušy spěwajo po wsy. Hdyž bě jutrownu sobotu pońóc wotbiło, zhromadžichu so holcy před wjesnej korčmy a spěwachu hač do switanja jutrowne kěrlušy. Hólcy wostajichu je na pokoj, ručež pak běchu dospěwali, měrjachu so zaso z jutrownej wodu na nje. Zmoknjene holcy chwatachu spěšnje domoj, zo njebychu so nazymnili.

Praješe so, zo přeni džeń jutrow schadźace slónco zaskoči z radosće, zo je Jezus Chrystus z rowa stanył. Na tymle ranju tež ludžo w statokach zaskakowachu, ale z hinašeje přičiny. Hospodar a hospoza džěštaj z horncom jutrowneje wody a z brězowym prutom do spanskich komorow. Wotwodžěštaj spjacych a jich trójce z jutrownej wodu popryskajtaj a ze „žiwjenskim prutom“ pošwiknyštaj. Štóž bě potajkim w nocy „plapotawu wodu“ domoj nješt, tomu so na tele wašnje tola hišće k strowoće a rjanosći dopomha.

Swjatej dnjej

Hłowny podawk přenjeho dnja jutrow bě za wjesnu młodzinu zhromadny kemšichód. Šwita hólcow a holcow poda so pěši k Božej službje do Janskeje cyrkwy we Wojerecach. Město čornych seklow mějachu holcy nětko zelene při swóich hawbach. Znamjenja žarowanja běchu so narunali ze znamjenjemi nadžije. Po kemšach załoži Ćiskowska młodžina do korčmy „Ke kowarni“ při torhošću. Holcy pijachu kofej a hólcy popřachu sej piwo. W dwěmaj džěchu zaso do cyrkwy na nyšpor. Dompuču so přikróťši z wjele žortami a tryskami. Na kromje wsy pak bě z tym kónc. Holcy so zestupachu a začahnychu spěwajo do wsy. Na nawsy so rozeńdžechu a wšitcy chwatachu domoj na jutrownu swačinu.

Popołdnu běhachu džěci z korbikami ⇨

W Čornym Chołmcy jutrowne spěwanje w léće 2010 zaso wožiwichu. Kěrlušy spěwajo kročeše ćichu sobotu nawječor 19 holcow a žonow połdra hodžiny po wsy.

⇒ po wsy. Džěchu sej po swoje kmótriske dary. Prjedy bě z wasnjom, zo dóstachu wot kmótra abo kmótry wulku caftu a tři pisane jutrowne jejka. Z přiběracym derjeměćom darichu so tež słódkosće a hinaše wěcy.

Štóž sej nětko myslí, zo so po wozjewjenju powěsće „Knjez je z rowa stanył“ za wjeselenja zaso započachu, tón so myli. Hakle druhi dzeń jutrow zahra w korčmje „K zelenemu wěncej“ dujerska kapata k rejam. Holcy smědzachu nětko zaso čerwjenu rejwansku drastu nosyć. Wosebitosć ma so hišće naspomnić: Holcy mējachu pisane jutrowne jejka sobu a darichu je skradžu hólcam, kotrymž běchu dobri.

Džensniše wasnja

Hač do spočatka 50tych lět zašeho lěstotka běchu wopisane jutrowne wasnja w Čisku a druhich Wojerowskich wsach žiwe naložki, na kotrychž dodžerženje so kruće džiwaše. Potom začahny hinaši čas. Nahle rozubuni industrija a rozrosćechu Wojerocy. Wšelake naložki so wjac njepěstowachu abo zhubichu swój nabožny charakter. Jutrowne spěwanje, zhromadny

kemšichód młodostnych a porjad serbskich drastow zańdžechu. Chodženje po jutrownu wodu so wot młodostnych husto na gawdij degradowaše.

Zohnowanje z jutrownej wodu a brězowym prutom je so w tójšto swójbach zdžeržalo, džak džědam a wowkam, kotřiž běchu tole jako džěci dožiwili. Tež přepodaće kmótriskeho dara k jutram njeje hišće woteznate. Někak šěsć tydženjow trajaca rejwanska přestawka wot póstnic hač do jutrow je so nimale hač do přitomnosće dodžeržala, znajmjeńša pak w martrownym tydženju. Hakle w poslednich lětach so tuta kaznja druhy zrani. Hač do džensnišich dnjow je so zdžeržalo „zakupjenje do wjesneje zhromadnosće“. Tež w Čisku so w minjenych lětach mužojo „zakupichu“. Zwjetša pak běchu to nowopřičehnjeni. Kóžde lěto w februaru podawa gmejnski předstejićer rozprawu wo minjenym lěće a rozjasnuje nowe předewzaća. Tež horjeka podaty zawjazk so čita a so kóždemu nowemu sobustawej muskeje zhromadnosće pisomnje přepoda. Po tym za wšěch darmo točene, přez „zakupy“

Holca ze Židžinoho při molowanju jutrownych jejkow

Foto: archiw PB, E. Bigonowa

zapłaćene piwo je powšitkownje jako „piwopiće“ znate. **Jan Kašpor**

... hdyž kěrluš zaklinči wo Božej lubosći

Mysle k CDji „Jan Kilian. Kěrluš – Choräle – Hymns“

„Ja so hižo wjeselu na nowu CDju ze spěwami Jana Kiliana. Čitam tak rady jeho teksty, wone su tak hnujace.“ Tute słowa lubeje přecelki sym sebi spomjatkowala, a nětko sym so jeje prašala, što wona k nowej CDce praji. Jej so zběrka jara lubi, wona je zbožowna, zo móže nětko tež doma slyšeć Kilianowe spěwy wo wěrje a lubosći, wo wěčnosti a wumóženju, wo nadžiji a Božim zohnowanju. Sama sym so zaběrała z kěrlušemi Kiliana a sym z nich wučitala a wuslyšala strach a bolosć, zrudnosć a žalosć, ale tež měrnosć a wjeselosć.

Wšitke tute začuća je Kilian zapletł do sadow, kajkež drje džensa nchtó wjac njetwori. Jeho rěč namaka k nam puć ze zašeho časa přez melodije, wubudžene a womłodžene wot džensnišich spěwarjow, komponistow a instrumentalistow. Zwuki pišćelow wužórleja so w entuziastiskej, rjanej a wjesolej předebrě Feliksa Brojera, kotraž wuwija so na lochki a z tym za wosadne spěwanje kmány přewod melodije. Oksana Weingardt-Schön je cyle swojoraznu, skerje filigranu instrumentaciju napsala, kotraž nam pomha poměrnú čepkosć hłuboko zamyslenych spěwow zapřimnyć. W chórowych sadžbach Liany Bertók jewa so modernosć, optimizm a lochkosć. Z tym su wone zdobom přistupne serbskim lajskim chóram.

Nic naposledk chcu pokazać na teksty

a přeložki Kiliana. Wón naložuje wulkotnu rěč – kwětkatu, bohata a luboznu, a wona so derje spěwa na jeho swójske melodije kaž tež na melodije druhich komponistow, kaž sławného Jana Krygarja abo Melchiora Francka.

CDka ma něšto wosebiteho. Hdyž ju slyšimy, stupimy do katedrale dopomnjeća. Džakownje wobdžiwamy wukon Kiliana, kotrehož žiwjenska stawizna drje nam we wšelakim potajna wostanje, ale kotrehož słowa a melodije nas kruće wobjimaja. Kěrluš, kotrež wobsahuja wěcnje płaćiwje prašenja a wotmołwy žiwjenja, z wotpowědnej dostojnosću a z młodymi hłosami spěwane – w nich zaklinča naše mysle a začuća.

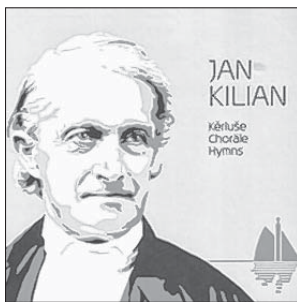
Gerald Schön přeswědči z coplem bari-tonom, kotryž bjez wulkeho patosa wuńdže. Friedemann Böhme, kantor z dołholětnym nazhonjenjom, je z chóromaj wulkotnje džěłat a docpěje přez jednorosć spěwanja něžne, do wutroby puć namakace wumětske dožiwjenje.

Hromadže z CDju, kotrejež kěrluš je zestajał Jan Malink, dari so nam mała zajimawa knižka, kotrejež cyłkownu redakciju mješe Trudla Malinkowa na starosći. W njej předstaja T. Malinkowa spočatnje žiwjenje Kiliana a skedžbnja na to, zo wuda so CDka skladnostnje jeho 200. narodnin. Scěhowace předstajenje sobuskutkowacych pokazuje, zo maja

wšitcy swoje městno w serbskim hudžbnym žiwjenju. Potom wotewrja so nam wjele stronow praweho čitanskeho wjesela: Kilianowe teksty a teksty druhich kěrlušerjow, kotrež je Kilian do serbsčiny přeložil – wšitke spěwy su wotčišćane w hornjoserbsčiny, němčiny a jendželšćiny. Najwjace přeložkow do němčiny je stworił Kito Lorenec. Při tym je wjele zastarskich němских słowow wužiwał, kotrež jara derje slěd mysłow Kiliana zwuraznjeja. Nimo Kita Lorenca běchu na přebasnjenju wobdžěleni tež Róža Domašćyna, Jan Malink, Gerald Stone, Martin Doering a Milan Pohonč. Zajimawosć knižki podšmórnje so přez grafiske wuhotowanje Ralfa Reimanna.

Runje tak kaž interpretam a komponistam, zestajerjam, přeložerjam a wuhotowarjej slyša džak tež wšěm, kiž su w pozadku sobu skutkowali: za cyłkowny hudžbny management zamołwitej Lianje Bertók, bywšemu chórowemu wjednikaj w SLA Karstenej Sprengerej, zwukowymaj mištromaj Bettinje Bertók a Michaelej Thummej kaž tež přeložerjej Matthiasej Niederhausenej a lektoromaj prof. dr. Helmutaj Fasce a Johnej Petrikej. Džak slyša Serbskemu ewangelskemu towarstwu za horliwe zhromadne džěło ze wšěmi mjenowanymi kaž tež Załožbje za serbski lud za podpěru.

Džak slyša Janej Kilianej, zo je Serbam darił swoje wulkotne kěrluš. Tuž spěwajmy z nim: „... a z nocy schadža skónčnje ranje. Budž jeno z měrom!“ **Lubina Žurowa**

Powěšće

Kartu, kiž informuje wo serbskich ewangeliskich tradicijach, je wudał Wojerowski cyrkwinski wokrjes. Na přédnjěj stronje namakaja so karta wokrjesa kaž tež foće wo Janskej cyrkwi a žnjowodžaknym swjědženju. Zady je wotčišćany před pozadkom do powětra stupacych balonkow w serbskich barbach Wótčenaš w hornjoserbskej a němskej rěči.

Bukecy. Nahladna ličba Serbow z wokolnych wsow, ale tež z Budyšina a Drježdžan zeńdže so 24. měrca na Bukočanskej farje k serbskemu wosadnemu popoždnu. Sup. Jan Malink předo- waše wo mjedžanym hadže, kotrehož symbol namakamy w kiju Eskulapa. W druhim dźělu čitaše Marko Grojlich ze swojeje nastawaceje knihi wo podawkach w Bukecach a wokolnje w přenjejoj položcy zašeho lětstotka. Někotři připosluharjo so při tym hišće na mjenowane wosoby abo podawki z powědanja staršich dopominachu. Na wosadnych popoždnych w Bukecach je mjeztym tradicija, zo so po nutrnosti stajnje zajimawe serbske temy předstajaja.

Pomhaj Bóh
časopis ewangeliskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawačej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.

Budestecy. W aprylu chcedza tu z wonkownym wobnowjenjom wosadneho domu pokročować. Njenahladny přitwar z drjewa ma so zwottorhać a dom w dalokej měrje zaso swój originalny napohlad dóstać, kaž jón po swojim natwarje před lětstotkom měješe. Fasada so izoluje a nažolć wobarbi. Po wonkownym ma so wobnowjenje w domje nutřka dale wjesć. Wosada ma zaměr, twarske džěta po móžnosći 2014 zakónčić, hdyž budže dom sto lět stary.

Wojerocy. Wo přihotach na lětuši serbski domizniski džen we Wojerocach wuradźowachu 13. měrca zastupjerjo Janskeje wosady, Domo- winy a serbskich drastowych towarstwow z wosadnych wsow. Farar Nagel rozloži staw přiho- tow. Swjědžen wotměje so njedzelu, 10. junija, a započnje so z kemšemi w Janskej cyrkwi, na kotrychž budže Jan Malink předować. Po tym podadza so kemšerjo z konjacymi zapřahami do Narča. Tam wočakuja jich wobjed, zhromad- ne spěwanje a program wjesneho tradiciskeho towarstwa. Po swačinje so swjědžen z pušče- njom balonkow w serbskich barbach zakónči.

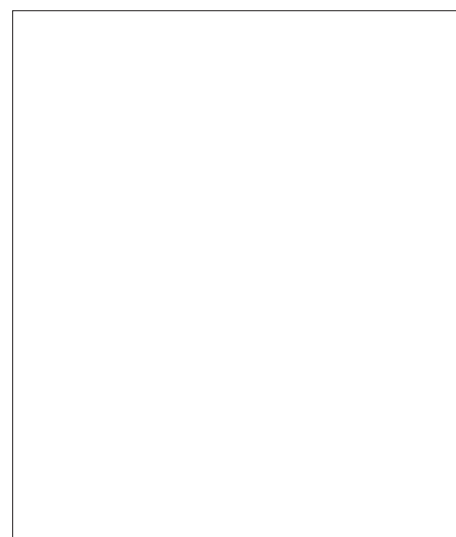
Drježdžany. Sakske hłowne bibliske towar- stwo chce zestajić zapis wšitkich swojich wuda- ćow biblije. W tutym zwisku maja so tež zwěšćić wšitke wudawki serbskich biblijow, kotrychž čisć je towarstwo spěchowało. Sobudželaćerka Waltraud Eichler chce w Serbskim instituće a w archiwje Serbskeje superintendentury slě- džjenja přewjesć. Sakske hłowne bibliske to- warstwo založi so w lěće 1814. Wot 1820 do 1905 wudawaše tež serbske biblije. 1960 pom- haše Sakske hłowne bibliske towarstwo při wu- daću scěnja Mateja w serbskej rěči. Zapis wot njeho wudatych biblijow ma wuńć k 200. rō- nicy založenja towarstwa w lěće 2014.

Dary

W februaru je so darilo za Pomhaj Bóh 112 eurow, dwójce 42 eurow, 22 eurow a 20 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 175 lětami, 21. apryla 1837, narodži so wučer **Korla Hendrich Warko** jako syn wučerjara Jana Warka (1800–1864) w Bělej Wodze, tehdy zanjesejenej wsy w serbskej holi. Na seminarje w Bunzlawje (Bólesławju) wu- kubla so na wučerjara a džělaše jako tajki najprje- dy w němskej wsy Nieda (Niedów) pola Zhor- jelca, hdžež bě pozdžišo delnjoserbski próco- war Jan Bjedrich Tešnař z fararjom. Wottam wróci so do Serbow a wučerješe w holandskich kónčinach – w Mužakowje, wot 1859 we Wu- krančicach a drje wot 1863 w Džěwinje pola Slepoho. Tam přistupi 1866 Maćicy Serbskej. Wosebje w Džěwinskih lětach bě tež plódný w serbskim pismowstwje, pisaše wučbny ma- terial za serbske šule, basnješe, přeložowaše a wozjewi přinoški w hornjo- a delnjoserbskich nowinach a časopisach. Wot 1868 wuwučowaše tři lěta na wučerskim seminarje w Rychbachu

a po tym 25 lět na wjesnej šuli w bliskich němskich Myšecach. Chorowatosće dla dyrbješe so dočasne na wuměnk podać. Přesydlil so do Rychbacha, hdžež 1897 zemře. Jeho syn lic. theol. Alexander Warko (1878–1937) skutkowaše jako farar a superintendent při hnadownej cyrkwi w Hirschbergu (Jelenjej Górze) a bě w nacistiskim času wuznamny za- stupjer Wuznawarskeje cyrkwyje w Šleskej. T.M.

Přeprošujemy

06.04. čichi pjatk

- 09.00 kemše z Božim wotkazanjom w Ra- kecach (sup. Malink)
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 14.30 kemše z Božim wotkazanjom w Bu- dyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)

08.04. jutrownička

- 05.30 jutrowne spěwanje na Dejkec/Pawli- kec dworje we Wuježku pod Čornobohom

09.04. druhi džen jutrow

- 09.30 namša w Picnju
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

17.04. wutora

- 14.00 wosadne popoždne pola Kowarjec we Wuježku pola Wósporka (sup. Malink)

22.04. Misericordias Domini

- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

06.05. Kantate

- 10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Bu- dyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 14.30 wosadne popoždne w Slepom (sup. Malink)